

SERBEST NAZIM TOPLUMCU ŞİİR

SERBEST NAZIM

- Genellikle ölçü ve kafiyeyle bağı bulunmayan, dizelerindeki hece sayısı değişik olan şiirlerdir.
- Servet-i Fünûn'dan sonra kullanılmaya başlanan bu nazım şekli günümüzde çok yaygınlaşmıştır.
- Ölçü ve kafiye şiire ahenk verirken serbest nazımlarda ise bu ahenk aliterasyon, asonans ve dize kırılmalarıyla sağlanır.
- Serbest nazmın, şairlerin kullanımına göre pek çok çeşitleri vardır. Bunun için de henüz belirginleşmiş bir kuralı yoktur.

**Ağlama salkımsöğüt, ağlama,
Kara suyun aynasında el bağlama!
el bağlama!
ağlama!**

Nazım Hikmet

Sonra çıkıyorsun dışarı, bakıyorsun güneş hala tepede.
Bir cigara yakıyorsun ve yıllardır kurduğun cümleyi bilmem
kaçıncı kez kuruyorsun:

“Napalım, kısmet değilmiş...”

- Sabahattin Ali

TOPLUMCU GERÇEKÇİ ŞİİR (SOSYAL REALİZM)

- Yirminci yüzyılın başlarında, neredeyse tüm dünyada eş zamanlı olarak gelişen siyasal ve toplumsal hareketlere bağlı olarak yeni bir edebiyat akımı doğar.
- **Toplumsal gerçekçilik** ya da **sosyalist gerçekçilik** adı verilen bu akım; şiirden, edebiyatın ve sanatın her alanına kadar geniş bir yelpazede etkisini gösterir.
- Emekçilerin sorunlarını, emek-sermaye çelişkisini ve yaşamsal kaygıları konu alan bu akım, **“toplum için sanat”** görüşünü temsil eder.
- Halkı ve halkın sorunlarını anlatan bu şiir geleneğine Nazım Hikmet, Sabahattin Ali ve Rıfat Ilgaz'ın şiirleri örnektir.

- Bu şiir anlayışının temelini materyalist dünya görüşü oluştururken ideolojik arka planını ise Marksist ideoloji şekillendirir.
- Sanatı her türlü dinsel ve töresel bağdan kopararak bireysel varoluş biçimi olarak algılayan bu şiir anlayışına göre bireye toplum anlam kazandırır.
- İlk toplumcu dalga edebiyatımızda köylücülük-ağalık çatışması, yönetici ve büyük azınlık arasındaki çelişkileri devrimci söylemle başlamıştır.
- Başir Fuat, Abdullah Cevdet, Nazım Hikmet, Rıfat Ilgaz, Sabahattin Ali, Ercüment Behzat Lav gibi isimler bu edebi anlayışın öncüleridir.
- Bu sanatçılardan Nazım Hikmet özellikle Rus şair Mayakovski'den etkilenir.
- Toplumcu gerçekçi şairler Düşünce akımı olan ve edebiyatı da etkileyen Fütürizmden etkilenerek bu güne kadar gelir.

Serbest Nazım ve Toplumcu Şiirin Özellikleri:

- Pragmatik, yani çıkarıcı şiidir.
- Şiir tezlidir, savunulan bir görüş vardır ve bu görüş kendini şiirde belli eder.
- Şair, toplumun bir parçası olduğu için şiirlerini toplumsal bir kaygı ile yazmalıdır.
- Şair ancak toplum şiirleri yazarak kendini geliştirebilir. Bireysellikten önce kolektiflik vardır.
- Dilin harekete geçiren gücünden, etkisinden yararlanılmıştır.
- Söylev üslubundan yararlanılmıştır.
- Geniş kitlelere hitap etmek, onları harekete geçirmek için yazılmıştır.
- Şiirde biçimden çok içeriğe önem vermişler bu sebeple de ölçüsüz, kafiyesiz şiirler yazmışlardır.
- Gelecekçilik (Fütürizm) akımından etkilenmişlerdir.

FÜTÜRİZM (GELECEKÇİLİK)

20. yüzyılın başlarında İtalya'da ortaya çıkmış bir sanat akımıdır. Sanatta sürekliliği, değişkenliği, hareketliliği savunan bir akım olarak da bilinir. Bu akımın öncüsü İtalyan şair, romancı ve oyun yazarı Filippo Tommaso Marinetti'dir.

Akımının Özellikleri:

- Edebiyatın durgunluktan ve uyuşukluktan kurtulması gerektiğine inanan fütüristler **savaş, kavga** gibi saldırgan hareketleri içeren konuları ele alırlar.
- Evrenin hareketi ve canlılığı, resimde dinamik bir duyurma hâlinde verilmelidir.
- Hızın, süratin güzelliği vurgulanarak uçaklara, arabalara, trenlere övgüler yağdırılır.
- Eserlerinde mantıklı cümleler kurmayı reddeden fütüristlerin parolası, **“sözcüklere özgürlük”**tür.
- Şiirde geleneksel kurallar terk edilir. Ölçü ve uyaktan vazgeçilir, şiir yazarken özgürce davranılır. Bu yüzden fütürizmde serbest tarzda yazılan şiirler ön plana çıkar.
- **Fütürizmin Temsilcileri:** Marinetti, Mayakovski, Nazım Hikmet Ran

NAZIM HİKMET RAN (1902-1963)

- İlk şiirlerini Cumhuriyet öncesi yıllarda yayımlamıştır. Başlangıçta ölçülü uyaklı şiirler yazmış, sonra serbest ölçüye geçmiştir.
- Gerek biçim gerekse tema bakımından şiirimize büyük bir genişlik getiren şair, şiir diline de kendisinden sonra gelenleri etkileyecek ölçüde yenilik getirmiştir.
- Şiirde kullanılan, kullanılmayan sözcükler diye bir ayırım yapmayan Nazım Hikmet, dizeleri kullanmaya getirdiği özgünlükle de serbest nazım şeklinin gelişmesinde büyük bir rol oynamıştır.
- Hitabete dayalı propaganda şiirleri yazmıştır. (***Yirmi dört Saat Marks / Yirmi dört Saat Lenin***)
- Komünizmin propagandasını yapan şairin etkili bir üslubu vardır.
- Fütürizm akımından etkilenmiştir. Makine hâkimiyetinin özlemini çeker, hatta makine olmak ister.
- Uzun şiirlerindeki senaryo havası diğer şiirlerinde de vardır.
- Edebiyatımızda serbest ve toplumcu gerçekçi şiirin öncüsüdür.

- Yazdığı ilk şiirleri ölçülü ve uyaklı olmasına rağmen sonraları serbest şiire yönelmiş ve serbest şiirin tanınmasını, yerleşmesini sağlamıştır.
- Divan ve Halk şiiri özelliklerini çağdaş bir anlayış içinde kaynaştırmış, eserlerinde son derece başarılı ve canlı bir dil kullanmıştır.
- Rus şair Mayakovsky'nin etkisinde kalarak Fütürizm akımından etkilenerek şiirler yazmıştır.
- Yazdığı eserlerde genellikle toplumsal konuları dile getiren sanatçı "toplumcu gerçekçi" şiirin öncülerinden olmuştur.
- Şiir dışında oyun, mektup, roman, öykü türlerinde de eserler vermiş; özellikle "**835 Satır, Memleketimden İnsan Manzaraları**" adlı şiir kitapları ile tanınmıştır.
- Şiirlerinde az sayıda uyak kullanmış, uzun dizelerle birlikte son derece kısa dizeler de meydana getirmiş, ilk dize dışındaki diğer dizeleri hep küçük harfle başlatmıştır.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *835 Satır, Jakond ile Si-Ya-U, Varan 3, 1+1= Bir, Sesini Kaybeden Şehir, Gece Gelen Telgraf, Taranta Babu'ya Mektuplar, Simavne Kadısının Oğlu, Şeyh Bedrettin Destanı, Kurtuluş Savaşı Destanı, Benerci Kendini Niçin Öldürdü, Kuvâyi Milliye, Memleketimden İnsan Manzaraları, La Fontaine'den Masallar*
- **Oyun:** *Kafatası, Ferhad ile Şirin, Yusuf ile Menofis, Demokles'in Kılıcı, Kadınların İsyanı*
- **Roman:** *Kan Konuşmaz, Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim, Yeşil Elmalar*
- **Mektup:** *Piraye'ye Mektuplar, Cezaevinden Mehmet Fuat'a Mektuplar, Kemal Tahir'e Mahpushaneden Mektuplar*

CEYHUN ATUF KANSU (1919-1978)

- Asıl mesleği doktorluktur, Anadolu'nun çeşitli yerlerinde bulunmuştur.
- İlk şiirlerini hece vezniyle ve halk şiiri etkisiyle yazmış daha sonra Garip şiirine yakın bir şiir anlayışı benimsemiştir. Bu döneminden sonra Marksist anlayışı benimseyen şair, "**Toplumcu**" anlayışla şiirler yazmıştır.
- Görevi nedeniyle gittiği Anadolu'nun en ücra köşelerinden, memleketin farklı yöresindeki insanların acılarını, sıkıntılarını, Anadolu'nun mahalli rengini, dile getirmiştir.
- Çocuk doktoru olarak gittiği köylerde insanların, özellikle çocukların yoksulluğunu, acılarını, hastalıklarını tüm samimiyetiyle şiirlerinde dile getirmiştir.
- Çocukların acılarının edebiyatımızda sembolleştiiği isim, Ceyhun Atıf Kansu'dur.
- Şiirlerinin kaynağı hoşgörü, insanlık sevgisi, ulusal bağımsızlık ve doğadır.
- **Eserleri:**
- **Şiir:** *Bağbozumu Sofrası, Çocuklar Gemisi, Yanık Hava, Haziran Defteri, Yurdumdan, Bağımsızlık Gülü, Sakarya Meydan Savaşı, Buğday Kadın Gül ve Gökyüzü,*
- **Düzyazı:** *Köy Öğretmenine Mektuplar, Atatürk ve Kurtuluş Savaşı, Balım Kız Dalım Ođul, Halk Önderi Atatürk, Cumhuriyet Ağacı, Sevgi Elması,*